

umno kmetovanje in varčno gospodarenje; da se duševno povzdignejo, svetoval jim čitanje knjig in časnikov slovenskih. In res, dobri kmetje vbogali so ga. Veliko število se jih je vpisalo v družbo sv. Mohora, in več jih je bralo slov. časnike. V desetih letih je pa to storilo veliko spremembo pri ljudstvu. Vse obnašanje — pred še surovo — bilo je drugače, namreč bolj omikano in vljudno, ves govor srenjčanov lepši in pravilnejši in njih znanosti o svoji narodnosti in pravicah, o politiki, vesoljnem svetu i. t. d. bile so večje in jasnejše. Ob nedeljah se niso več toliko v kerčmah zbirali in ne razsajali, bñli se in morili, marveč bili so zbrani pod domačo lipo, ter razgovarjali se o tem in unem in vmes popevali mične slovenske pesmi, naučene od učitelja. Deca niso divjala po ulicah vaških in se ne skrivala pred došlimi gospodi; ampak vljudno so otroci pozdravljali duhovne gospode, učitelja in župana ter druge gospode, ki so sim ter tje v vas dohajali. Ravno tako lepo so storili pri prihodu našega gospoda častnika.

Ta je pa imel tudi veliko veselje nad takošnim napredkom svoje domače vasi, in spoznal je, da je šola z učiteljem, učitelj z duhovnom vred vse to učinila. Svoje veselje izrazil je s tem, da je šoli daroval več učnih pomočkov in šolo vpisal kot dosmertno v družbo sv. Mohora i. t. d.

To je pač lep zgled, kako velik dobredejen vpliv ima naroden učitelj na šolsko in ljudsko omiko! Bog daj še več takih mož našemu potrebnemu slovenskemu narodu!

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

36. Da je pa Metelko tako temeljito znal presojati pisanja slovenske, k temu je pomagalo mu največ marljivo učenje staroslovenščine in narečij slovanskih. Bil je v tem samouk, kakor mnogi Slovenec pred in za njim. Reči se vendar sme, da so ravno Slovenci veliko pečali se s starim jezikom slovanskim, če tudi ne slovijo po svetu, ker njihove preiskovanja niso prišle na dan. Kar sta pa Dobrovský in Kopitar vrata odperla v hram starega jezikoslovstva slovanskega, množijo se verli jezikoslovci od leta do leta. Med prvimi nasledniki je če tudi bolj skromno ali pohlevno — Metelko. Pokazal je to svoje znanje že v „Lehrgebäude der Slowenischen Sprache“ l. 1825, v „Anhang zur Vorrede“ l. 1848, v svojih naukah in slovenskih pisanjih; posebno veselo pa je napredoval v staroslovenščini, kar so jele na svetlobo prihajati slavne Miklošičeve dela, na pr. l. 1845 „Radices linguae slovenicae veteris dialecti“, in „S. Joannis Chrysostomi homilia in ramos palmarum palaeoslovenice“ itd.

Konec leta 1849 razpiše Miklošič naročevanje na svoj „Rečnik starega slavskega jezika ali lexicon linguae slovenicae veteris dialecti“ (gl. Novic. I. 46 in 47), in že 26. novembra mu je Metelko na Dunaj poslal sledeče pisemce:

Prečastiti, visokoučeni, mnogozaslужni Gospod Profesor!

Blagovolite prejeti tukajšnjih 30 gl. v predplačo staroslavenskega rečnika in mi ga poslati v 11 stisih, ki ga z velikim veseljem pričakujem. Vi ste nam, Prečastiti Gospod, v silni potrebi na pomoč prišli; iz čistih virov staroslavenskih rokopisov zajemate ste nam kakor že pred s posebno koristnima in vse hvale vrednima izdelkama (*Radices linguae slovenicae et Homilia s. Chrysostomi*) pravi pot pokazali, po katerim je moč Slavenščino na visoko stopnjo olke povzdigniti. Lepa hvala Vam bodi za tolike Vaše zasluge, de ste tamo pregnali in svetlobo ustanovili, ki razsvitlja vse Slovanske narečja. Iz polnote svojega serca Vam rečem svojo zahvalo in češčenje

Vaš

sluga naj ponižniši
Metelko.

Ker so se po njegovem spodbudovanji v kratkem naročili nanj še nekteri učenci, mu 10. decembra pošlje drugo pismo, ktero se je glasilo

Prečastiti, Visokoučeni Gospod Profesor!

Prejšnjiga mesca 26. d. sim Vam poslal 30 gl. v predplačo za Vaš staroslavenski rečnik s prošnjo mi ga blagovoljno v 11 stisih poslati. V ravno ta namen Vam pošljem zdaj spet 30 gl. za družih 11 stisov, in Vas lepo prosim mi skupej 22 stisov Svojiga brez dvoma neprecenjeniga rečnika ob prvi izdaji poslati. Terno upam, de bo Vaš izdelek nam v veliko povzdigo našiga materniga jezika in v veči in veči spoznanje Vaših mnogih zaslug služil, in v tem upanji se zaznamvam

Vaš

V Ljubljani 10. grudna 1849.

sluga naj ponižniši
Metelko.

Na to mu 25./12. 1849 odpiše Miklošič tako-le:

Prečastiti Gospod profesor!

Jaz sem dobil Vaša dva lista in denarje, ki ste mi jih poslali za 20 istiskov mojega staroslovenskega rečnika, kterimu številu sta dva dodana. Lepa hvala Vam bodi, Gospod profesor, za Vaš trud in za denarje, lepša pa še za besede, ki so v Vaših listih zadržane: ali hvala, ki jo meni dajete, meni vsa ne gre, velik del te hvale se mora k Vam vrniti, ker Vaša gramatika našega milega maternega jezika je najprvič mene podbodla se tudi starega bolje izučiti, kakor se to navadno godi. Primite tedaj priloženi istisek mojega delca na boljšem papiru za slabo znamenje moje hvaležnosti in mojega poštovanja.

Z Bogom!

Vaš

ponižni sluga in srčni prijatelj
Miklošič.

L. 1850 pride toraj na svetlo „Lexicon linguae slovenicae veteris dialecti“; tisto leto še spiše Miklošič „Lautlehre der altslovenischen Sprache“ in za njo tudi „Formenlehre“. Kako je Metelko želel slednjega novega dela njegovega, spričuje tudi naslednje pismo:

Prečastiti Gospod Profesor!

Ne Turek — ampak naš častiti rojak gosp. Ignaci Knobler, general-vikar srednje Afrike, Vam bo to pisemce v roke podal. Morebiti po tem prijetlu in Vaši blagovoljnosti dosežem, kar sicer po nobeni ceni nisim mogel dobiti, namreč Vaše »Lautlehre«. Skažite mi, Vas prošim, to prijaznost in dajte te bukve pričujočemu, ki Vam bo ceno ročno poravnal, in mene z njim zveselil. Zakaj jih bukvarji ne morejo dobiti, ne vem, pa upam, da se bo sčasoma zjasnilo. Ne zadržujte luči tistimu, ki po njej hrepeni, in je po toliki iz Vaših slavnih del prejeti svetlobi do Vas poln hvaležnosti in poštovanja

Vaš

V Ljubljani 29. kimovca 1850.

sluga naj ponižniši

Fr. Metelko.

Letošnja šolska naznanila.

1. „Jahresbericht der k. k. Lehrerbildungsanstalt zu Laibach“ ima na čelu sostavek „Zur Lehrerfortbildung in Krain“, ki ga je spisal glavni učitelj g. L. v. Gariboldi. Ne bi bili pričakovali od prve c. k. izobraževalnice za učitelje v deželi namesti mirnega, znanstvenega spisa (kakoršnega imajo in so ga imeli vsi drugi tukajšnji programi) tako strastnih napadov na vse, kar se je do sedaj v deželi za šolstvo storilo. Zeló dvomimo, da bi bila to prava pot, ktera mlade, nastopne učitelje vodi do samostalnega izobraževanja. Koliko nam je v tem sestavku g. v. Gariboldi povedal in pokazal resnice, koliko laži in koliko enostranske pedagogične vednosti, bodedo drugo pot dokazali. Učiteljskih pripravnikov bilo je na koncu leta v vseh treh tečajih 39, učencev v vadnici pa 232. Za učitelje sposobni so letos: Bernard Karl iz Bohinja, Kovač France iz Dola, Levstik Anton iz Sodražice, Lindner Valentin iz Ljubljane in Starec Matija iz Sodražice. Novo šolsko leto začne se 1. okt. t. l. Novi pripravniki sprejemljejo se 28. in 30. sept. v pisarnici c. k. izobraževalnice za učitelje. Da se sprejmó, morajo biti 15 let stari, po telesu zdravi, lepega vedenja in morajo biti izomikani, kar morajo pokazati pri sprejemnem spraševanju.

2. „Letno sporočilo prve mestne čveterorazredne ljudske šole pri sv. Jakobu v Ljubljani“ ima v vvodu besedo „staršem“, imena 7 učiteljev in dva kateheta, ki so to leto podučevali 523 učencev vkup 112 ur na teden. Pri tej šoli vstanovlja se knjižnica za učence. Vsi šolski prijatelji naj bi pripomogli k tej koristni napravi!